उदयपुर जिल्लाको नेपालटार क्षेत्रका कक्षा - १० मा अध्ययनरत मगरभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन

मानबहादुर थापा
त्रि.वि.दर्ता नं २३५४२-९३
दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क २१८००९२/२०६५

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत, जनता
बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
स्नातकोत्तर तह (एम.एड.) द्वितीय
वर्षको नेपा.शि.५९८ को
प्रयोजनार्थ
प्रस्तुत

शोधपत्र

ई. २०१२/२०६९

जनता बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी

त्रिभुवन विश्वविद्यालय,
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी ।

निर्देशकको सिफारिस-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, जनता बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत एम.एड. दोस्रो वर्षका छात्र मानबहादुर थापाले नेपा.शि.५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत **उदयपुर जिल्लाको नेपालटार क्षेत्रका कक्षा- १० मा अध्ययनरत मगरभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । परिश्रम र लगनशीलताका साथ तयार पारिएको यो शोधपत्र समय सापेक्ष र मौलिक भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६९/ /

____

शोधनिर्देशक
तीर्थराज भट्टराई
जनता बहुमुखी क्याम्पस,
इटहरी, सुनसरी
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय,
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी ।

स्वीकृति-पत्र

यस विभागका छात्र मानबहादुर थापाले तयार पार्नुभएको **उदयपुर जिल्लाको नेपालटार क्षेत्रका कक्षा- १० मा अध्ययनरत मगरभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

क.सं.	**नाम, थर**		**हस्ताक्षर**
१	उप प्रा. मदनराज बराल	विभागीय प्रमुख	....
२	प्रा. डा. पारसमणि भण्डारी	बाह्य विशेषज्ञ	....
३	उप प्रा. तीर्थराज भट्टराई	शोध निर्देशक	....

मिति : २०६९ /०८/१२

कृतज्ञता ज्ञापन

उच्च माध्यमिक तहको प्रवेशद्वारा मानिएको कक्षा १० मा अध्ययनरत उदयपुर जिल्लाका नेपालटार क्षेत्रका मगरभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरू विभिन्न समस्यामा आबद्ध रहेका छन् । स्पष्ट तथा शुद्ध भाषिक सीप विकासका निम्ति हरेक समस्या क्षेत्रका त्रुटिहरूको व्यापक अध्ययन विश्लेषण हुनु आवश्यक छ तर छोटो समय र विविध समस्या क्षेत्रहरू समेटिएकाले एउटै क्षेत्रमा विस्तृत अध्ययन हुन सकेको छैन । वाक्यगठनमा सम्बद्ध केही त्रुटिहरूलाई मात्र यस शोधले सङ्केत गर्ने प्रयास गरेको छ । तापनि भविष्यमा हुने यस सम्बन्धी अध्ययनका लागि पक्कै पनि केही सहयोगी स्रोत बन्ने आशा यस शोधकर्ताले राखेको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र यो रूपमा ल्याउने क्रममा अति व्यस्तताका बाबजुद पनि शोधपत्रको शीर्षक छनोटदेखि सामग्री सङ्कलन गर्न र यस शोधपत्रको स्वरूप तयार पारी परिष्कृत तथा परिमार्जित तुल्याई अन्तिम रूप दिन अमूल्य सरसल्लाह र कुशल निर्देशन दिनुहुने आदरणीय गुरु तीर्थराज भट्टराईज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

शोधपत्र तयारीका क्रममा सामग्री सङ्कलन, विश्लेषण जस्ता आवश्यक सहयोग पुऱ्याई सुझाव एवम् प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरुहरू प्रा.डा.टङ्कप्रसाद न्यौपाने, मदनराज बरालज्यूप्रति पनि हृदयतः कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

त्यसैगरी सामग्री सङ्कलनमा सहयोग गर्नुहुने हाल काठमाडौँ निवासी कुमार बराल र लेखन कार्यमा विशेष सहयोग गर्नुहुने युवराज काफ्ले, पुस्कल पराजुली एवम् शोधका क्रममा सहयोग जुटाइदिनु हुने मेरा सहकर्मी तथा सहपाठी मित्रहरू प्रति पनि कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रलाई अन्तिम रूप दिनका लागि कम्प्युटर सम्बन्धी कार्य गर्नुहुने नेहा कम्प्युटर इटहरी-५ की रन्जना अधिकारीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शोधकर्ता

मानबहादुर थापा
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरी

विषयसूची

विवरण **पेज नं.**

अध्याय-एक

१. शोध परिचय १

१.१ शोध शीर्षक १

१.२ शोधको प्रयोजन १

१.३ समस्या कथन १

१.४ अध्ययनको उद्देश्य २

१.५ पूर्वकार्यको समीक्षा ३

१.६ अध्ययनको सीमा ८

१.७ शोध विधि ९

१.८ अध्ययनको औचित्य ९

१.९ शोधपत्रको रूपरेखा १०

अध्याय-दुई

२. त्रुटि विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा १२

२.१ त्रुटि परिचय १२

२.२ त्रुटि विश्लेषणको महत्त्व १३

२.३ त्रुटिको वर्गीकरण / प्रकार १४

२.४ विकासशीलताका आधारमा त्रुटि १४

२.५ त्रुटि क्षेत्र १५

२.६ त्रुटि विश्लेषण र भाषा शिक्षण १६

अध्याय - तीन

३. मगरभाषाको सामान्य परिचय र वाक्यगठनगत सामान्य अवधारणा १८

३.१ परिचय १८

३.२ नामकरण १९

३.३ भाषा १९

३.४ लिपि २०

३.५ जनसङ्ख्या र बसोवास २१

३.६ वाक्यगठनगत सामान्य अवधारणा २२

अध्याय- चार

४. मगरभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिको अध्ययन ३०

४.१ लिङ्ग, वचन, पुरुष, काल र आदरार्थी प्रयोगमा गर्ने त्रुटिको अध्ययन ३०

४.१.१ लिङ्ग प्रयोगको त्रुटि ३०

४.१.२ वचन प्रयोगको त्रुटि ३२

४.१.३ पुरुष प्रयोगको त्रुटि ३५

४.१.४ काल प्रयोगको त्रुटि ३७

४.१.५ आदरार्थी प्रयोगको त्रुटि ३९

४.२ वर्णविन्यासगत त्रुटि ४२

४.२.१ पदयोग-पदवियोग सम्बन्धी त्रुटि ४२

४.२.२ शिरविन्दु र चन्द्रविन्दु प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४४

४.२.३ य/ए को प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४६

४.२.४ ब-व प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४७

४.२.५ ओ/व प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४९

४.२.६ श-ष-स प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ५०

४.२.७ ि/ी ह्रस्वदीर्घ प्रयोगमा त्रुटि ५२

अध्याय - पाँच

५. निष्कर्ष र सुझावहरू ५४

५.१ निष्कर्ष ५४

५.२ शोधको शैक्षणिक प्रयोग ६१

५.३ सुझावहरू ६२

५.४ भावी अनुसन्धानका लागि सम्भाव्य शीर्षकहरू ६४

सन्दर्भसूची

परिशिष्टहरू

अध्ययन क्षेत्रको नक्सा

तालिकाहरूको सूची

तालिका सङ्ख्या	तालिका शीर्षक	पेज
1	लिङ्ग प्रयोगको त्रुटि	30
2	वचन प्रयोगको त्रुटि	33
3	पुरुष प्रयोगको त्रुटि	35
4	काल प्रयोगको त्रुटि	37
5	आदरार्थी प्रयोगको त्रुटि	40
6	पदयोग-वियोग सम्बन्धी त्रुटि	42
7	शिरविन्दु र चन्द्रविन्दु प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि	44
8	य/ए प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि	46
9	ब / व प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि	48
10	श/स/ष प्रयोगमा त्रुटि	50
11	ि / ी ह्रस्व-दीर्घ प्रयोगसम्बन्धी त्रुटि	52
12	वाक्यगठन अन्तर्गत स्वतन्त्रलेखन-निर्देशनात्मक (संक्षिप्त उत्तरात्मक) र बहुबैकल्पिक (पहिचानात्मक) त्रुटिहरूको समष्टि तालिका	56
13	वर्णविन्यास अन्तर्गत स्वतन्त्र लेखन र निर्देशनात्मक (संक्षिप्त उत्तरात्मक) त्रुटिहरूको विवरण	59

सङ्क्षिप्त शब्द सूची

सङ्क्षिप्त शब्द		पूरा शब्द
उ.मा.वि.	-	उच्च माध्यमिक विद्यालय
ऐ.	-	ऐजन
गा.वि.स.	-	गाउँ विकास समिति
नि.मा.वि.	-	निम्न माध्यमिक विद्यालय
नेपा.शि.	-	नेपाली शिक्षा
ने.बृ.श.	-	नेपाली बृहत् शब्दकोश
ने.रा.प्र.प.	-	नेपाल राजकिय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
प्रा.वि.	-	प्राथमिक विद्यालय
पृ.	-	पृष्ठ
मा.वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्व विद्यालय